

sacerdoti, juxta mensuram æstimationemque peccati: qui orabit pro eo quod nesciens fecerit; et dimittetur ei qui per errorem deliquit in Domino. Salomon quoque in dedicatione templi orans dicit: *Si quis cognoverit plagam cordis sui, et extenderit manus suas in domo hac, tu exaudies in loco habitationis tuæ, et repropitiaberis.* Perpendat prudens fidelis, quam contrarium sit veritati divinæ consilium Amalarii, et quantum congruat suasioni diaboli.

XVIII. In libro quarto, capitulo ultimo, dicit Amalarius: « Nuperrime monstratum est mihi, ut puto, ab eo qui quod aperit, nemo claudit, quid rationabiliter possit dici de corpore Domini posito in altari, et de calice ex latere ejus, salvo magisterio eorum qui alias et melius mihi volunt aperire, quomodo et quare aliter panis ponendus sit in altari, et calix juxta eum. Altare, crux Christi est, ab eo loco ubi scriptum est in canone: *Unde et memores sumus,*

usque dum involvitur calix de sudario diaconi, vice Joseph, qui involvit corpus Domini sindone, et sudario. » Et post pauca: « Panis extensus super altare, corpus domini monstrat extensum in cruce, quod nos manducamus. Vinum et aqua in calice, monstrat sacramenta, quæ de latere Christi in cruce fluxerunt, id est, sanguinem et aquam, quibus nos potat Dominus noster. »

XIX. Ad hæc verba Amalarii respondendum est: Si putat ab eo sibi demonstratum qui aperit et nemo claudit, cui subjungit, dicens: *Salvo magisterio eorum qui alias et melius mihi volunt aperire?* Ubi iterum putat invenire qui melius illi possit aperire quam Dominus, qui aperit, et nemo claudit? Quare non est recordatus evangelicæ sententiæ, quæ dicit: *Ne vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus.*

S. AGOBARDI CARMINA.

I.

• *Epitaphium Caroli Magni imperatoris.*

Aurea cælorum postquam de Virgine Christus
Sumpserat apta sibi mundi pro crimine membra,
Jam decimus quartus post centies octo volabat
Annus, fluctivagi meruit per fervida cœli
Ætherei Carolus, Francorum gloria gentis,
Æquora transire, et placidum comprehendere portum.
Qui deciesque quater per sex feliciter annos
Sceptra tenens regni, et regno rex regna rejungens,
Febru migravit quinto arii ex orbe Kalendas,
Septuaginta senex vitæ qui terminat annos.
Quapropter flagito, precibus si flecteris ullis,
Quique hujus relegis versus epigrammata lector,
Astriferam Caroli teneat, dic, spiritus arcem.

II.

• *De translatione reliquiarum sanctorum martyrum Cypriani, Sperati, et Pantaleonis ad urbem Lugdunensem.*

Rector magnificus piusque princeps,
Augusto Carolus decore fultus,
Sceptrum nobile Francorum regerat,
Subjectos populos pie gubernans.
Lectos æquora jusserat secare
Ac jam propitio sibi tonante,
Post multos nimicæ viæ labores,
Ingressu reduci salum petentes,
Intrarunt Libycos repente fines:
Qua Carthago gravi jacens ruina
Deflet præteritæ decus juventæ.
Illic dum basilicas Deo dicatas

Et Christi subeunt veneranda templa,
Cernunt ut tua, Cypriane martyr,
Servaret locus neglectus ossa.
Tum vero nimio dolore moti,
Et magno gemitu polum intuentes,
Poscunt auxilium Dei perennis,
Pro quo sancte tibi caput recisum est.
Et mox poplitibus precando flexis,
Pandunt sarcophagum, studentique sacros
Artus stringere linteis paratis,
Committuntque sacro corpus locello.
Sperati quoque martyris beati,
Nec non Pantaleonis ossa raptim
Tollunt cuncta simul, ligantque pannis.
Conscendunt celeres ratem paratam,
Nec sævi metuunt pericla ponti.
Egressis Arelas opima portu
Occurrit placido, sinuque læto
Fessos excipit, ac fovet benigne.
Hæc mox cum audit optimus sacerdos,
Lugduni placidam tenens cathedram,
Sanctorum eximio calore flagrans,
Intendensque sacris ubique rebus,
Ledradus specimen decusque cleri,
Orat, postulat, impetratque raptim,
Ut sanctissima martyrum piorum
Nostris mœnibus ossa conderentur,
Lugduni ad placidam Joannis aram,
Qui Christum vitrea rigavit unda.
Illic cum sociis honore claro
Florens, inclite Cypriane dormis.

BALUZII NOTÆ.

• *Epitaphium Caroli.* Huic carmini nos titulum fecimus, secuti auctoritatem Chronici Novaliciensis, in quo reperitur insertum: cujus etiam ope correximus errata quæ irrepperant in editione Massoni.

• *De translatione.* Historia hujus translationis

exstat in Martyrologio Adonis Viennensis, unde edita est inter Elogia. Sed posteriores quatuor et viginti versus, qui in superioribus editionibus desiderabantur, supplevimus ex editione Pamelii, qui illos edidit inter Prolegomena Operum sancti Cypriani.

Sed quæso vigiles, vigilque nostris
Intendas precibus; fiasque nobis
Clemens et validus Dei patronus;
Solvās crimina, conferasque vota.
Sic, quæso, memor illa lingua nostri,
Quæ confessa Dei perenne verbum,
Cervicem gladio dedit secandam;
Sed Christum cecinit, silere nescit.
Hanc Christus Jugiter benignus audit,
De sacros populos stylo excitantem,
Hæresesve pravas, deosve falsos,
Verbi fulmine funtilius cremantem.

A Hanc et pro populo et patrono nostro
Semper quæsumus audiat rogantem;
Pastorem foveat, gregem propaget;
Det munus fidei decus salutis.
O doctor sacer, o beate martyr,
Serva pontificem pius Agobardum,
Qui nomen, meritum, tuumque festum
Dictis extulit, et honore comisit.
O triplex honor, o triforme culmen!
O tres magnifici pique testes!
Sit nobis triplici o! favens precatu
B Pollens unica Trinitas per ævum.

ANNO DOMINI DCCCXL.

EGINHARDUS,

ABBAS.

NOTITIA HISTORICA IN EGINHARDUM

Ex Fabricio, Biblioth. med. et inf. Latinitatis.

Eginhardus, Eynardus, Einartus, Æginardus, Agenardus, Egvinardus, Einhardus, Emchardus, Heinardus, Eginerius ^a, Germanus OEdenwaldensis, ^b cognomento *Sapiens* ^c, Carolo Magno anno 814 defuncto, cujus gener, archicapellanus, cancellarius et palatii regalis notarius ^d fuit, per multos annos superstes, Lotharium Ludovici Pii filium instituit, variasque gessit abbatias, Blandinensem, Fontanelensem, S. Joannis Ticinensis, Gandensem, aliasque, defunctus post annum 840. Epitaphium ei positum a Rabano Mauro, legitur inter Rabani opera tomo VI, pag. 228. Plura de Eginhardo, præter editores ac præcipue C. V. Joannem Hermannum Schminckium, Mahillonius sæc. iv Benedictin., parte 1; Joannes Weinskensius ^e in Navarchia Selingenstadiana et in Eginhardo illustrato ac vindicato, Francof. 1714, fol.; Franciscus Dionysius Camusatius ad Bibliothecam Alphonsi Ciacconii ^f, et Nicolaus Hieronymus Gundlingius secundo tomo Otiorum, cap. 5.

Inter ejus scripta primum locum meretur *Vita Caroli Magni*, non minus accurate et fideliter scripta quam cultiore stylo, ita ut Suetonii et meliorum imitatorum scriptorum facile agnoscat. Edita primum in lucem est dicataque Carolo V imperatori a

C comite Hermanno a Nuenare, Coloniae 1521, in-4-cum Annalibus ab anno 741 ad 829. Paucaque admodum sunt et a codicis ms. varietate profecta potius ^g, quæ aliter ille exhibet, quam ut interpolatoris sibi partes sumere, vel auctori suo fidem vel testimonium detrudere voluisse possit jure argui. Prodiit hinc in collectione antiquissima Historico-rum Hervagiana, cujus notitiam hoc loco in gratiam lectoris subiungere liceat. Offeruntur igitur in illa: Witichindi Saxonis, monachi Benedictini, rerum ab Henrico et Othone I imperatoribus gestarum libri III, una cum annotationibus in eundem, per Martinum Frechtum scriptis pag. 1. Vita Henrici IV imperatoris Augusti a quodam coetaneo scripta, pag. 53. Ducis Bavarie septem epistolæ, aliquot Henrici IV ad pontificem Romanum et alios principes, pag. 75. Conradi Vecerii, regii secretarii, libellus de rebus gestis imperatoris Henrici VII, pag. 84. Hermanni, comitis Nuenarii, brevis narratio de origine et sedibus priscorum Francorum, ad Carolum V Cæsarem, pag. 102. Vita et gesta Caroli Magni, Francorum regis fortissimi, et Germanie suæ illustratoris imperatorisque optime meriti, per Eginhardum, sive, ut alii habent, ^h Alcuinum conscripta pag. 107. Æneæ Sylvii, tit. S. Sabinæ cardinalis Senensis, de Bohe-

^a Vide illustris Leibnitii Epistolæ ad diversos, pag. 391.

^b D. Nicolai Hieronymi Gundlingii Otia, tom. II, pag. 302 seq.

^c Ita vocatur ab Odilone in historia translationis S. Sebastiani martyris.

^d D. Teulet, in sua editione Eginhardi Operum, quæ Parisiis duobus voluminibus in lucem prodiit an. 1840, negat Eginhardum Caroli Magni unquam fuisse generum, archicapellanus, cancellarium et palatii regalis notarium, sed operum publicorum ducem (*chef des travaux publics*). Consule, si placet Notitiam in Eginhardum tom. II editionis supradictæ, pag. v. Edit.

^e Acta Eruditorum, edita Germanice parte 26 et 27, tom. III, p. 143, 210.

^f Bibliothèque Raisonnée, tom. VII, pag. 114 seq.

^g Confer laudati Gundlingii Otia, tom. II, p. 213 seq.

^h Sunt nonnulli, inquit laudatus Schminckius, qui hanc Vitam Caroli Eginhardo adjudicant, et Alcuino tribuunt, ut ms. Cajogonvillense, Albericus monachus ad annum 770. Blondus, Petrarcha, etc. Sed in errorem deducti videntur, quod et Alcuinus res gestas Caroli conscripserit, ut doctissimus Duchesnius ex ms. Moissiacensi in fine hujus libri notavit, quos fetus ignorantia inter se permutarunt ac confuderunt, tot enim exstant mss. quæ Eginharti nomen præferunt, tot scriptores, qui in rebus Caroli